

Vik

Arkeologisk förundersökning i form av antikvarisk kontroll
vid Vik, Hammarby socken, Upplands Väsby kommun, Uppland

Åsa Berger

Rapport 2004:3

 STOCKHOLMS LÄNS MUSEUM

Box 6176 102 33 Stockholm
Tel 08-690 69 60 Fax 08-32 32 72
Besöksadress: Klarahuset, Sabbatsbergsvägen 6

© Stockholms läns museum
Produktion: Stockholms läns museum

Allmänt kartmaterial: Lantmäteriverket. Medgivande 97.0133

Stockholm 2004

PM
2004-01-15

Handläggare:
Åsa Berger
08-690 69 88
asa.b@lansmuseum.a.se

Dnr: 2003:133
Lst dnr: 431-03-48983

Länsstyrelsen
Kulturmiljöenheten
Att: Gösta Magnusson
Box 22067
104 22 Stockholm

Rapport angående arkeologisk förundersökning i form av antikvarisk kontroll vid Vik, Hammarby socken, Upplands Väsby kommun, Uppland

Bakgrund

Upplands Väsby kommun önskar anlägga en sedimenteringsdamm i ovanstående område vilket ingår i riksintresseområde K71, Skålhamravägen. Riksintresset har följande motivering: *"Centralbygd, bergårdslandskap och vägsystem med rötter i en forntida stormannabygd med anknytning till kungamakten. Landskapet speglar en rik och komplex järnåldersbygd och dess fortsatta utveckling, med den tidiga medeltidens sockenbildning och 1600-talets säterier, med kontinuitet fram i dagens agrarlandskap."*

Dammen kommer att anläggas i ett delvis sankt område som tidigare varit en vik i sjön Fysingen. Detta område (se bilaga 1) var 1991 föremål för en arkeologisk utredning (Persson & Seving, 1991) i samband med dragningen av Norrvattens huvudvattenledning. Det undersöktes på grund av de två runstenar som är placerade på var sin sida om den tidigare viken. Man ansåg att det fanns förutsättningar för ett vad eller en broanläggning mellan dem. Två provschakt, 2 x 27 respektive 1,5 x 13 meter togs upp där vattenledningen skulle anläggas. Ingenting av antikvariskt intresse påträffades.

Den nu planerade sedimenteringsdammen kommer att sträcka sig in i den södra delen av det antikvariskt intressanta område som tidigare pekats ut, varför Länsstyrelsen beslutade om en antikvarisk kontroll i samband med schaktningsarbetena.

Den antikvariska kontrollen utfördes av Stockholms läns museum 15 och 16 december, 2003.

Syfte och metod

Schaktarbetena övervakades av en i fält närvarande antikvarie från Stockholms läns museum. I första etappen av arbetet ville exploitören endast bana av matjordslagret i det område där dammen ska anläggas. Själva dammen kommer att grävas i ett senare skede.

Resultat

I den södra delen av området som inte pekats ut som intressant ur antikvarisk synpunkt togs matjordslagret bort med hjälp av bandtraktor med schaktblad (område 1, bilaga 2). I nordvästra delen av schaktningsområdet banades matjordslagret av med hjälp av planskopa för att eventuella lämningar skulle kunna påträffas (område 2, bilaga 2). En remsa på ca 2,5 meter sparades närmast det dike som sträcker sig genom hela schaktningsområdet då en arbetsväg skulle anläggas där (område 3, bilaga 2). Denna del av schaktningsområdet utgjordes av åker som var i bruk sommaren 2003. Här kunde man tydligt se spår av tidigare dikning i form av mörka stråk i det i övrigt ljusa sandiga lagret under ploglagret. Stråken sträckte sig norr ut mot sjön. Inget av antikvariskt intresse påträffades här.

I den nordöstra delen av området påbörjades en avbaning av matjordslagret i den lägsta delen närmast diket (område 4, bilaga 2). Här var jorden helt opåverkad av människa, förmodligen har området använts som slätteräng. Marken var mycket lerig och vattensjuk och schakten fylldes med vatten nästan genast. Här påträffades en hästsko ca 0,15 meter under torvlagret. Denna är av ålderdomlig karaktär, eventuellt en s.k. toffelsko som fördes in i Norden från mellersta och västra Europa under 1300-talet. Hästskor av denna typ har bland annat påträffats i Lund och vid Stora skuggan i Stockholm (Engwall 1936 90 ff). Eftersom området är så lerigt är det lätt att föreställa sig hur hästen fastnat med hoven och skon slitits loss då någon ridit förbi. Hästskon tillvaratogs inte. I övrigt påträffades inget av antikvariskt intresse.

Eftersom ovanstående område var helt opåverkat av människor och dessutom var så pass vattensjukt bedömdes att inga fornlämningar kunde förväntas där. Resten av schaktningarna förlades därför till det östligaste partiet som ligger något högre (område 5, bilaga 2). Inte heller här påträffades något av antikvariskt intresse. Stockholms läns museum bedömer att dammen kan anläggas utan att störa eventuella fornlämningar.

Bilagor:

Utdrag från ekonomiska kartan, 11I 0e, med det antikvariskt intressanta området och schaktningsområdet utmärkt.

Karta över schaktningsområdet

Referenser

Engwall, G.1936

Hästskor. Några hästskotyper från medeltid och renässans i Kulturhistoriska museets samlingar av Lundafynd. Kulturen 1936

Persson, B. & Seving, B. 1990 *Huvudvattenledning mellan Upplands Väsby och Vallentuna, Hammarby sn, Uppland.* Rapport. Riksantikvareämbetet, Byrån för Arkeologiska undersökningar 1990

Persson, B. & Seving, B 1991 *Arkeologisk utredning. Etapp 2. Uppland, Hammarby sn. Huvudvattenledning Upplands Väsby – Vallentuna Del 1.* Rapport. Riksantikvareämbetet, Byrån för Arkeologiska Undersökningar 1991

Administrativa uppgifter

Länsmusseets dnr: 2003:133

Lst dnr: 431-03-48983

Ekonomiska kartans blad: 11I 0e

Undersökningsperiod: 15-16 december

Arkeologisk personal: Åsa Berger

Kommun: Upplands Väsby

Socken: Hammarby

Inga fynd tillvaratogs.

KARTA ÖVER SCHAKTNINGSOMRÅDET
SEDIMENTERINGS-DAMM, VIK, UPPLANDS VÄSBY

BILAGA 2

